

**Kış / Winter** 2019  
**Cilt / Volume** 9  
**Sayı / Issue** 4

**ISSN 2146-331X**

Psikiyatride Güncel yılda dört kez (Mart, Haziran, Eylül ve Aralık) yayımlanan yaygın süreli bilimsel yayındır.  
Four issues published annually: March, June, September, December

**TPD adına Sahibi ve Sorumlu Müdürü / Published by Psychiatric Association of Turkey**  
Ömer Böke

**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü- Genel Yayın Yönetmeni / Publishing Manager - Editor - in - Chief**  
Mustafa Sercan

**Yayın Yönetmenleri / Editors**  
Simavi Vahip, Ömer Aydemir, Timuçin Oral

**Yardımcı Yayın Yönetmenleri / Associate Editors**  
Artuner Deveci, Aylin Ertekin Yazıcı, Medine Yazıcı Güleç, Pınar Çetinay Aydın, Sedat Batmaz,  
Özlem Kuman Tunçel, Damla İşman Haznedaroğlu

#### **Danışma Kurulu / Advisory Board**

Aseha Akdemir, *İstanbul*  
Fisun Akdeniz, *İzmir*  
Erhan Akıncı, *Çanakkale*  
Tunç Alkın, *İzmir*  
Vesile Altınayaz, *Aydın*  
Cem Atbaşoğlu, *Ankara*  
Ayşe Devrim Başterzi, *İstanbul*  
Adem Bayrakçı, *İzmir*  
Can Cimilli, *İzmir*

Ayşen Esen Danacı, *Manisa*  
Murat Demet, *Manisa*  
Halise Devrimci Özgüven, *Ankara*  
Burcu Rahşan Erim, *Bolu*  
Turan Ertan, *İstanbul*  
Cüneyt Evren, *İstanbul*  
Peykan Gökalp, *İstanbul*  
Leyla Gülseren, *İzmir*  
Şeref Gülseren, *İzmir*

Cem İncesu, *İstanbul*  
Umut Karasu, *Balıkesir*  
İsmet Kırpınar, *İstanbul*  
Işın Baral Kulaksızoğlu, *İstanbul*  
Fatih Öncü, *İstanbul*  
Özen Önen Sertöz, *İzmir*  
Hüseyin Soysal, *İstanbul*  
Bengi Semerci, *İstanbul*  
**Serap Erdoğan Taycan,**

**İstanbul Cengiz Tuğlu, Edirne**  
Zeliha Tunca, *İzmir*  
Raşit Tükel, *İstanbul*  
Yankı Yazgan, *İstanbul*  
Olca Yazıcı, *İstanbul*  
Mustafa Yıldız, *Kocaeli*  
Şahika Yüksel, *İstanbul*

"Danışma Kurulu Psikiyatride Güncel'in önceki sayılarında Konuk Yayın Yönetmeni olarak görev üstlenmiş meslektaşlarımızdan oluşur ve yılda bir kez yenilenir."

#### **Yazışma adresi / Corresponding address**

Türkiye Psikiyatri Derneği  
Tunus Cad. 59/5  
Kavaklıdere, Ankara  
Tel. 0312 468 74 97  
[www.psikiyatri.org.tr](http://www.psikiyatri.org.tr)

**e-posta:**  
ymsercan@gmail.com

#### **Grafik Tasarım ve Yayın Hizmetleri / Publishing Services**

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.  
Ziya Gökalp Cd. 30/31, 06420 Kızılay, Ankara  
Tel : 0 312 431 3062  
Faks : 0 312 431 3602  
e-posta : info@bayt.com.tr

#### **Baskı / Printing**

Miki Matbaacılık Ltd. Şti.  
Matbaacılar Sanayi Sitesi 1516/1 Sk. No: 27  
Yenimahalle, Ankara  
Tel : 0 312 395 2128  
Faks : 0 312 395 2349

**Baskı Tarihi:** 20 Aralık 2019

## yazarlara bilgi

### Yazıların İçerdiği Alt Bölümler ve Özellikleri

- **Başlık**
- **Yazar(lar)**
- **Yazar(lar)ın kısa özgeçmişi** (Her yazar için 50 kelime)
- **İletişim:** Yazar(lar)ın tercih ettiği iletişim adresi/e-posta adresi
- **Anahtar sözcükler:** Index Medicus'a göre belirlenmiş en az 3 en çok 6 anahtar sözcük
- **Türkçe Özet** (200-250 kelime)
- **İngilizce Özet** (250-300 kelime)
- **Yazı:** Her yazı en az 8, en çok 12 sayfadan oluşur. Yazıların belirtilen sayfa sayıları **kaynaklar, tablolar ve şekiller hariç** tutularak ve **tek aralıkla** yazılmış biçime göre verilmiştir. Yazıların 12 font büyüklüğünde ve **Times New Roman** fontunda kaleme alınması gerekmektedir.
- **Olgu sunumu:** Her yazının sonunda konu ile ilgili bir olgu sunumuna yer verilmesi beklenmektedir. İşlenen konuyu iyi bir şekilde örnekleleyen bir olgu, tek aralıklı ve A4 boyutunda bir sayfaya sığacak şekilde yazılmalıdır. Gerçek hasta örneklerinde hasta kimliğinin anlaşılmasını sağlayacak önlemler özenle alınmalıdır.
- **Tablolar, şekiller ve resimler:** Yazılarda okunabilir, anlaşılabilir ve sonuçta eğitimi kolaylaştıracak tablo ve şekillerin her biri en sonda ayrı sayfalarda verilmeli ve metin içinde girecekleri yerler belirtilmelidir.
- **Alıntı pencerelerine metinden cümle önerileri:** Her yazının içinde 5-8 alıntı penceresi oluşturulacak ve bu pencerelerde yazının içinden bazı cümleler/çok kısa paragraflar okuyucununun konuya ilgisini çekmek üzere bu pencerelerde ayrıca verilecektir. Bu nedenle yazarların bu doğrultuda yapacakları öneriler konuk yayın yönetmenleri ile yayın yönetmenlerine yardımcı olacaktır. Bu alıntı pencerelerine alınacak cümle ya da cümlelere ilişkin önerilerin yazarlar tarafından ayrı bir sayfada sunulması beklenmektedir.
- **Kaynaklar:** Kaynak gösterimi ve Kaynak Künyesi Yazım Kuralları örnekleri için aşağıdaki "Kaynak Yazım Kuralları" bölümüne bakınız.

### Kaynak Yazım Kuralları

Metin içinde kaynak gösterimi

- Kaynak gösteriminde Vancouver Stili kullanılacaktır.
- Kaynaklar metin içerisinde çıkış sırasına göre numaralandırılacaktır.
- Metin içinde numaralar üstsimge niteliğinde yazılacaktır. Örnek:<sup>1</sup>.

Kaynaklar listesinde kaynak künyesi yazım kuralları

- Kullanılan kaynakların listesi yazının bitiminde "Kaynaklar" başlığı altında verilir.
- Kaynak künyesi yazımında Vancouver Stili kullanılır.
- Kaynaklar metin içinde çıkış sırası dikkate alınarak

numaralanır. Kaynaklar Listesinde numaralar yuvarlak parantez içinde verilir. Örnek: (1)  
• Kaynak listesinde, yazının 9 ve daha az yazar adının tümü yazılır, daha çok yazar varlığında, 9 yazarın adı yazılır sonra ve ark. yazılıp geri kalanı yazılmaz.  
• En sık kullanılan kaynak türleri olan "dergide yayımlanmış makale, kitap, editörlü kitap bölümü, yayımlanmamış tez, toplantıda sunulan bildiri ya da poster, dergide makale (elektronik), kitap (elektronik)" gibi kaynakların verilme biçimine ilişkin kurallar ve örnekler aşağıda verilmiştir. Bu örnekler dışında yer alan kaynak türlerine ilişkin yazım kuralları için Vancouver Yazım Stilinin daha ayrıntılı yer aldığı kaynaklara başvurulabilir.

#### Dergide makale (basılmış)

- Yazar(lar).
- Dergide basılmış makalenin adı.
- Derginin adı (*italik*)
- Yayın yılı;
- Cilt numarası (Sayı);
- Makalenin sayfa numaraları.

**Örnek:** Oral ET, Vahip S. Bipolar depression: an overview. *IDrugs* 2004; 7(9): 846-50.

#### Kitap

- Yazar(lar).
- Kitap adı (*italik yazılmalıdır*).
- Seri başlığı ve numarası (eğer bir serinin parçası ise)
- Kaçınıcı baskı olduğu (eğer ilk baskı değilse).
- Yayımlandığı/basıldığı yer (eğer birden fazla yer varsa ilk belirtilen yer adını kullanın)
- Yayıncı;
- Yayın yılı.

**Örnek:** Goodwin FK, Jamison KR. *Manic-Depressive Illness: Bipolar Disorders and Recurrent Depression*. İkinci Baskı. New York: Oxford University Press; 2007.

#### Editörlü kitapta bölüm

- Bölüm yazar(lar)ı.
- Bölüm başlığı.
- Editör (isimden sonra daima (ed.) yazınız)
- Kitap adı (*italik*).
- Seri adı/başlığı ve sayısı (eğer bir serinin parçası ise)
- Kaçınıcı baskı olduğu.
- Yayın yeri;
- Yayıncı;
- Yayın yılı.
- Sayfa numaraları.

**Örnek:** Jefferson JW, Greist JH. Lithium. Sadock BJ, Sadock VA (eds). *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. 7. Baskı. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins; 2000. 2377-90.

#### Yayımlanmamış tez

- Yazar.
- Tez adı (*italik yazılmalıdır*)
- (Uzmanlık Tezi) ibaresi.
- Kişinin uzmanlık eğitimi aldığı kurum adı.
- Tez kabul yılı.

**Örnek:** Sercan M. *Depresif Bozukluklarda Bedensel Belirtilerin Önemi*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı; 1987.

#### Toplantıda sunulan bildiri ya da poster

- Yazar(lar).

- Bildiri adı.
- Kongre adı (*italik yazılmalıdır*)
- Kongre tarihi,
- Kongrenin yapıldığı yer.

**Örnek:** Sercan M, Ger C, Oncu F, Bilici R, Ural C. Immigration and Violence by Mentally Disordered Offenders. *World Psychiatric Association International Congress*, July 12 -16 2006, İstanbul.

#### Çevrimiçi kaynak gösterimi

**Dergide Makale (Elektronik):** Çevrimiçi makale, basılı olan ile aynı ise basılı olan kaynak gösterilmelidir. Farklılık varsa çevrimiçi olan kullanılır. Eğer dergi makalesinin bir DOI (digital object identifier) numarası varsa URL adresi yerine onu kullanınız. DOI makalenin çevrimiçi her zaman bulunmasını sağlayan ve yayıncı tarafından sağlanan geçici bir ayırt edici kimlik bilgisidir.

- Yazar(lar).
- Dergide basılmış makalenin adı.
- Derginin adı (*italik*)
- [Çevrimiçi]
- Yayın yılı;
- Cilt numarası;
- (Sayı)
- Makalenin sayfa numaraları.
- Ulaşılabileceği adres: URL ya da DOI
- [Erişim tarihi]

#### Örnekler:

(1) Arrami M, Garner H. A tale of two citation. *Nature* (Online)2008;451(7177):397-399. Ulaşılabileceği adres: <http://www.nature.com/nature/journal/v451/n7177/full/451397a.html> [Erişim tarihi 20 Ocak 2008].

(2) Wang F, Maidment G, Missenden J, Tozer R. The novel use of phase change materials in refrigeration plant. Part1: Experimental investigations. *Applied Thermal Engineering*. [Çevrimiçi] 2007;27(17-18): 2893-2901. Ulaşılabileceği adres: doi:10.1016/j.applthermaleng.2005.06.011. [Erişim tarihi 14 Temmuz 2008].

#### Kitap (elektronik)

- Yazar(lar)/Editör (editör ise isimden sonra (ed.) yazınız)
- Başlık (*italik olmalıdır*)
- Seri adı/başlığı ve sayısı (eğer bir serinin parçası ise)
- Kaçınıcı baskı olduğu (eğer birinci baskı değilse) [e-kitap]
- Yayımlandığı/basıldığı yer (eğer birden fazla yer varsa ilk belirtilen yer adını kullanın)
- Yayıncı
- Yayın yılı
- Ulaşılabileceği adres: URL
- [erişim tarihi]

**Örnek:** Simons NE, Menzies B, Matthews M. A Short Course in Soil and Rock Slope Engineering. A Short Course in Soil and Rock Slope Engineering. [Çevrimiçi] London: Thomas Telford Publishing; 2001. Edinilebileceği adres: [Erişim 18 temmuz 2008].

### Psikiyatride Prodromu Ararken

Belki daha en baştan yanılıyoruz. Yani psikiyatride prodromu arayarak. Çünkü, her ne kadar bir kavram olarak tüm genel tıbbi mal olmuş olsa da bir olgu olarak *prodrom* enfeksiyon hastalıklarına ait. Enfeksiyon hastalıklarında prodromal bulguların en meşhuru da Koplik Noktaları. Kızamık ortaya çıkmadan bir süre önce ağız içi mukozada beliren bir tür öncül reaksiyon. Sonrasını haber veren bir haberci ve mutlaka öngörücü.

Psikiyatride bu kesinlikte bir öngörücü işaret aramalı mıyız? Koplik Noktaları'nın taşıdığı kesinlikte ve öngörücülükte olur mu bilemiyorum ama kesinlikle aramalıyız. Birkaç sebeple...

*Birincisi*, psikiyatrik sorunlar başına geldikleri kişinin, sevdiklerinin hayatında önemli bir yer teşkil ediyor. Birçok alanı etkiliyor; sadece "sağlıklılık" halini değil. Bu nedenle öngörücü her işaretin sonrası için büyük kıymeti var. Diyebiliriz ki, her şey bir yana, psikiyatride prodroma mutlaka ihtiyacımız var. Hastalarımız, sevdiklerimiz ve mesleğimiz için.

*İkincisi*, tüm psikiyatrik sorunların gelişimsel bir zeminde ortaya çıktığını biliyoruz. Yani bir yerlerde bir şeyler "ters" gidiyor olabilir. Evet, bu "ters" çok tartışmalı bir kavram. Belki de moleküler, dokusal olarak beyinde "ters" olan hiçbir şey yok. Bilmiyoruz. Daha doğrusu öyle olduğuna, yani beyinde, sinir hücrelerinde moleküler düzeyde bir şeylerin "ters" olduğuna dair bazı "güçlü" işaretler var elimizde. Ama o işaretler de sonrasını öngörmemizi sağlamıyor. Şimdilik. Öngörücü olan her şey bu gelişimsel zeminde değişikliklerin, müdahalelerin önünü açabilir.

*Üçüncüsü*, bazı psikiyatrik sorunlarda erken müdahalenin daha olumlu sonuçları olduğunu biliyoruz. Örneğin şizofrenide "tedavisizi geçen psikoz süresi" ile prognoz arasında ilişki olduğunu iyi biliyoruz. Ya da demansta erken müdahalenin süreci yavaşlattığını da iyi biliyoruz. Evet, erken müdahalenin bizzat kendisi bile tartışmalı ama prodrom anlayışımızdaki her gelişme hastalık gidişatını değiştirecek. Bu nedenle de prodrom erken müdahale için de önemli.

*Dördüncüsü*, "Big Data" çağında yaşıyoruz. Cebimizde artık pek de yabana atılmayacak bir enformasyon üretici ile dolaşıyoruz. Veri her yerde ve her şey veriye dönüşüyor. Aslında bu çok yönlü veri akışı tam da psikiyatride göre. Çünkü psikiyatrik sorunlar ne statik, ne de tek boyutlu. Gittikçe daha iyi biliyoruz ki psikopatoloji bir kere başlayıp ömür boyunca aynı biçimde devam eden bir süreç değil. Dinamik ve değişken. İşte bu yeni teknoloji, hiç tahmin etmediğimiz durumların bir öngörücü kompleks olarak karşımıza çıkmasını sağlayabilir. Yani belki de bugüne kadar psikiyatride hep tek boyutlu ve sabit bir değişken aradık ama öngörücü olabilecek özellikler çok boyutlu ve dinamikti. Teknoloji de psikiyatride prodromu anlamak, aramak için artık (sanki) çok daha elverişli.

Evet, bugün (hâlâ) prodromu bulmaktan uzak olabiliriz ama yol aldığımız da bir gerçek: Özellikle prodroma, erken müdahaleye, önlemeye dair psikozlardaki, bipolar spektrumundaki ve demanslardaki tartışmalar, çalışmalar heyecan uyandırıcı. Elbette ki bu çalışmaların sonucunda hiçbir şey bulamayabiliriz ama yerimizde saymayacağımızdan emin olabiliriz. Öte yandan psikiyatrik durumları daha iyi anlayacağımızdan da.

Peki, klinik koşuşturmaca içinde psikiyatrinin bu kısıtlı prodrom bulguları ne anlama gelebilir? Öncelikle, günümüzün “moda” terimiyle söylersek bir “farkındalık” yaratabilir. Yani karşımızdaki eşik altı ya da karmaşık durumun uzun süreli ve ciddi sonuçları olabilecek bir durumun habercisi olabileceğini anlatabilir. Ayrıca deneysel de olsa, kanıt düzeyi yetersiz de olsa bazı “müdahalelerin” önünü açabilir. Sesler duyan ama psikotik olmayan bir ergenin desteklenmesi, daha düzenli izlenmesi gibi. Öte yandan prodromal olan durum diğer daldan klinisyenler ile iletişimi sağlayabilir: nöroloji, dahiliye, aile hekimi ve çocuk hastalıkları gibi. Hepsinden ötesi hastalarımıza umut verebilir. Yaşadığı sıkıntının çok da artmadan tanınabileceği için.

Bunların hepsi psikiyatride prodromu tartışmak ve aramak için yeter de artar bile.

**Doç. Dr. Tolga Binbay**  
*Konuk Yayın Yönetmeni*

## İçindekiler

KIŞ 2019

### Bu Sayının Konusu:

### Psikiyatrik Bozukluklar Nasıl Ortaya Çıkıyor? Prodromdan İlk Atağa

■ Önsöz	III
■ Kavramsal ve klinik çerçeve: Psikiyatrik hastalıklarda evreleme ve güncel yüksek-risk modellerine eleştirel yaklaşım <i>Emre Bora</i>	277
■ Psikozun öncesi: Prodrom ve psikotik bozukluğa giden belirtiler <i>Umut Kırlı, Tolga Binbay</i>	284
■ Yaşam olayları, stres ve depresyona giden yol <i>Neşe Direk</i>	295
■ Bipolar bozukluğa giden yollar <i>Mert Beşenek, Neslihan İnal Emiroğlu</i>	302
■ Nörobilişsel bozulmaya giden uzun yol <i>Erguvan Tuğba Özel Kızıl</i>	309
■ Erken takıntılar ve obsesif kompulsif bozukluk <i>Tunç Alkın, Emre Mısr</i>	317
■ Anksiyete duyarlılığı ve anksiyete bozukluğuna giden yol <i>Şebnem Pırıldar</i>	329
■ Bağımlılığa giden yolda risk etmenleri ve koruyucu uygulamalar <i>Ebru Aldemir</i>	336